BİR MUSTAFA KEMAL DÜŞÜNÜYORUM

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı

Hazırlayan
İrfan YİĞİT
Çorum Belediyesi
Kent Arşivi

Çorum-2010

Baskı
Mart - 2010

Basım Yeri
Tekmatsan Matbaacılık San. ve Tic.A.Ş.

Kapak Tasarım
İrfan YİĞİT

TAKDİM

Atatürk, insanlığın tarih boyunca yetiştirdiği en büyük liderlerden biridir. O, bilgisi, sevgisi, hoşgörüsü, barışçılığı ile tüm insanlığın saygı duyduğu örnek bir liderdir.

O 'nun, ülkemizin kurtuluşu ve çağdaşlaşmasında oynadığı rol, tarihin akışına yön verecek büyüklüktedir. Atatürk milletimize olduğu kadar insanlığa da mal olmuştur. Çağdaşlaşma çabaları, tarihin en büyük aydınlanma hareketlerinden birini ortaya çıkarmıştır.

Cumhuriyetimizin kurucusu, büyük komutan, eşsiz devlet adamı Ulu Önder Atatürk'ü aramızdan ayrılışının 72. yıldönümünde millet olarak saygı, sevgi ve şükranla anarken O'nun yokluğunu yüreğimizde hissediyoruz.

Türk Milletinin kurtarıcısı, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, eşsiz devlet adamı Atatürk, sonsuza kadar gönlümüzde yaşayacak, ilkeleri ülkemizin geleceğine yön vermeyi sürdürecektir.

Muzaffer KÜLCÜ
Belediye Başkanı

“İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, ölümlü, geçici Mustafa Kemal; diğeri milletin içinde yaşattığı Mustafa Kemal’ler ülküsüdür. Ben onu temsil ediyorum. Herhangi bir tehlike anında ben ortaya çıktımsa, beni bir Türk anası doğurmadı mı? Türk analarını daha Mustafa Kemal’ler doğurmayacaklar mı? Mutluluk Milletindir, benim değildir.”

M.Kemal ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

TAKDİM..... 03
Gençliğe Hitabe..... 07
Mustafa Kemal Atatürk Kronolojisi 08
Mustafa Kemal Atatürk'ün Soyağacı 16
Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı 17
Mustafa Kemal Atatürk'ün Son Yılları ve Ölümü 37
Mustafa Kemal Atatürk'ün Vasiyeti 40
Mustafa Kemal Atatürk'ün Tabutunun Açıldığı An 51
Anıtkabir 61
Atamızın Bilinmeyen Yönleri 63
Bir Ortaokul Öğrencisinin Yazısı 72
Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Atatürkçülüğün Özüdür 74
Kaynakça 80

BİR MUSTAFA KEMAL DÜŞÜNÜYORUM

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Hayatı

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti'ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahilî ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve Cumhuriyet'i müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri, şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakr ü zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!

Gazi Mustafa Kemâl ATATÜRK
20 Ekim 1927

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK KRONOLOJİSİ

1881: Selanik'te doğdu.

1893: Askeri Rüştiye'ye girdi ve Kemal adını aldı.

1895: Selanik Askeri Rüştiyesi'ni bitirdi, Manastır Askeri İdadisi'ne girdi.

13 Mart 1899: İstanbul Harp Okulu Piyade sınıfına girdi.

1902: Harp Akademisi'ne girdi ve burada gazete çıkardı.

11 Ocak 1905: Harp Akademisi'ni Yüzbaşı olarak bitirdi, Şam'a 5. Ordu'nun 30. Süvari Alayı'nda staj yapmak için atandı.

Ekim 1906: Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. Şam'da topçu stajını yaptı ve Kolağası oldu.

23 Temmuz 1908: Meşrutiyet'in ilan edilmesi için çalışmaları.

31 Mart 1909: 31 Mart ihtilalinde Hareket Ordusu Kurmay Subayı olarak çalıştı.

13 Eylül 1911: Mustafa Kemal, İstanbul'a Genelkurmay'a naklen atandı.

27 Kasım 1911: Mustafa Kemal, Binbaşılığa yükseldi.

9 Ocak 1912: Mustafa Kemal, Trablusgarp'ta Tobruk saldırısını yönetti.

27 Ekim 1913: Mustafa Kemal, Sofya Ateşemiliterliği'ne atandı.

1 Mart 1914: Mustafa Kemal, Yarbaylığa yükseltildi.

2 Şubat 1915: Mustafa Kemal, Tekirdağ'da 19. Tümeni kurdu.

25 Şubat 1915: Mustafa Kemal Maydos'a gitti.

25 Nisan 1915: Mustafa Kemal, Arıburnu'nda İtilaf Devletleri'ne karşı koydu.

1 Haziran 1915 : Mustafa Kemal Albaylığa yükseldi.

9 Ağustos 1915: Mustafa Kemal, Anafartalar Grup Komutanlığı'na atandı.

10 Ağustos 1915: Mustafa Kemal, Anafartalar'dan düşmanı geri attı.

1 Nisan 1916: Mustafa Kemal Tuğgeneralliğe yükseldi.

6 Ağustos 1916: Mustafa Kemal, Bitlis ve Muş'u düşman elinden kurtardı.

20 Eylül 1917: Mustafa Kemal, memleketin ve ordunun durumunu açıklayan raporunu yazdı.

Ekim 1917: Mustafa Kemal, İstanbul'a döndü.

26 Ekim 1918: Mustafa Kemal, Halep'in kuzeyinde bugünkü sınırlarımız üzerinde düşman saldırılarını durdurdu.

30 Ekim 1918: Mondros Mütarekesi imzalandı.

31 Ekim 1918: Mustafa Kemal Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na atandı.

13 Kasım 1918: Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı kaldırıldı ve Mustafa Kemal İstanbul'a döndü.

30 Nisan 1919: Mustafa Kemal Erzurum'da bulunan 9. Ordu Müfettişliği'ne atandı.

15 Mayıs 1919: Yunanlılar İzmir'e asker çıkardı.

16 Mayıs 1919: Mustafa Kemal, Bandırma vapuruyla İstanbul'dan ayrıldı.

19 Mayıs 1919: Mustafa Kemal, Samsun'a çıktı.

15 Haziran 1919: Mustafa Kemal, 3. Ordu Müfettişi unvanını aldı.

21 Haziran 1919: Mustafa Kemal, Ulusal Güçleri Sivas Kongresi'ne çağırdı.

8 / 9 Temmuz 1919: Mustafa Kemal, askerlikten çekildi. (Saat: 20.50)

23 Temmuz 1919: Mustafa Kemal'in başkanlığı altında Erzurum Kongresi toplandı ve bir Temsil Kurulu seçerek dağıldı. (7 Ağustos 1919)

4 Eylül 1919: Mustafa Kemal'in başkanlığı altında Sivas Kongresi toplandı ve 11 Eylül 1919'da kongre sona erdi.

11 Eylül 1919: Mustafa Kemal, Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Heyet Temsiliyesi Başkanlığı'na seçildi.

22 Ekim 1919: Amasya Protokolü imzalandı.

7 Kasım 1919: Mustafa Kemal, Erzurum'dan milletvekili seçildi.

27 Aralık 1919: Mustafa Kemal, Heyeti Temsiliye'yle birlikte Ankara'ya geldi.

20 Mart 1920: İstanbul İtilaf Devletleri tarafından ele geçirildi, Mustafa Kemal protesto etti, Ankara'da yeni bir Millet Meclisi toplama girişimi başladı.

18 Mart 1920: İstanbul'da Meclis-i Mebusan'ın son toplantısı yapıldı.

19 Mart 1920: Mustafa Kemal tarafından Ankara'da üstün yetkiyi taşıyan bir Millet Meclisi toplanması hakkında illere duyuruda bulunuldu.

23 Nisan 1920: Mustafa Kemal, Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açtı.

24 Nisan 1920: Mustafa Kemal, Büyük Millet Meclisi Başkanı seçildi.

5 Mayıs 1920: Mustafa Kemal'in başkanlığında ilk Hükümet'in toplantısı yapıldı.

11 Mayıs 1920: Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti tarafından ölüm cezasına çarptırıldı.

24 Mayıs 1920: Mustafa Kemal'in cezası Padişah tarafından onaylandı.

10 Ağustos 1920: Osmanlı İmparatorluğu delegeleriyle İtilaf Devletleri arasında Sevr Antlaşması imzalandı.

9 / 10 Ocak 1920: Birinci İnönü Savaşı başladı.

20 Ocak 1921: İlk Teşkilat-ı Esasiye (Anayasa) Kanunu'-nun esas maddeleri kabul edildi.

30 Mart - 1 Nisan 1921: İkinci İnönü Savaşı başladı.

10 Mayıs 1921: Mustafa Kemal tarafından Büyük Millet Meclisi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu kuruldu ve Mustafa Kemal Grup Başkanlığı'na getirildi.

5 Ağustos 1921: Mustafa Kemal'e Başkumandanlık görevi verildi.

22 Ağustos 1921: Mustafa Kemal'in yönetiminde Sakarya Meydan Savaşı başladı.

13 Eylül 1921: Sakarya Meydan Savaşı kazanıldı.

19 Eylül 1921: Mustafa Kemal'e Mareşallik rütbesi verilerek Gazilik unvanı aldı.

26 Ağustos 1922: Gazi Mustafa Kemal Kocatepe'den Büyük Taarruz'u yönetti.

30 Ağustos 1922: Gazi Mustafa Kemal, Dumlupınar Başkumandanlık Meydan Savaşı'nı kazandı.

1 Eylül 1922: Gazi Mustafa Kemal: "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, İleri !" emrini verdi.

9 Eylül 1922: Türk Ordusu İzmir'e girdi.

10 Eylül 1922: Gazi Mustafa Kemal İzmir'e geldi.

11 Ekim 1922: Mudanya Mütarekesi imzalandı.

1 Kasım 1922: Gazi Mustafa Kemal'in önerisi üzerine saltanat kaldırıldı.

17 Kasım 1922: Vahdettin bir İngiliz harp gemisiyle İstanbul'dan kaçtı.

29 Ocak 1923: Gazi Mustafa Kemal Latife Hanım'la evlendi.

24 Temmuz 1923: Lozan Antlaşması imzalandı.

9 Ağustos 1923: Gazi Mustafa Kemal Halk Fırkası'nı kurdu.

11 Ağustos 1923: Gazi Mustafa Kemal 2. Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na seçildi.

29 Ekim 1923: Cumhuriyet ilan edildi.

29 Ekim 1923: Gazi Mustafa Kemal ilk Cumhurbaşkanı oldu.

1 Mart 1924: Gazi Mustafa Kemal Büyük Millet Meclisi'nde Halifeliğin kaldırılması ve öğretimin birleştirilmesi hakkında açış nutkunu söyledi.

3 Mart 1924: Hilafetin kaldırılması, öğrenimin birleştirilmesi, Şer'iye-i Evkaf Vekaletiyle (Bakanlığıyla), Erkanıharbiye-i Umumiye Vekaletinin kaldırılması hakkındaki yasalar Büyük Millet Meclisi'nce kabul edildi.

20 Nisan 1924: Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye (Anayasa) Kanunu kabul edildi.

17 Şubat 1925: Aşar vergisi kaldırıldı.

24 Ağustos 1925: Gazi Mustafa Kemal ilk defa Kastamonu'da şapka giydi.

25 Kasım 1925: Şapka Kanunu Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi.

30 Kasım 1925: Tekkelerin kapatılması hakkındaki kanun kabul edildi.

26 Aralık 1925: Uluslararası takvim ve saat kabul edildi.

17 Şubat 1926: Türk Medeni Kanunu kabul edildi.

1 Temmuz 1927: Gazi Mustafa Kemal Cumhurbaşkanı sıfatı ile ilk kez İstanbul'a gitti.

15 / 20 Ekim 1927: Gazi Mustafa Kemal Cumhuriyet Halk Partisi 2. Kurultayı'nda tarihi Büyük Nutku'nu söyledi.

1 Kasım 1927: Gazi Mustafa Kemal 2. kez Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

9 Ağustos 1928: Gazi Mustafa Kemal Sarayburnu'nda Türk harfleri hakkındaki nutkunu söyledi.

3 Kasım 1928: Türk Harfleri Kanunu Büyük Millet Meclisi'nde kabul edildi.

15 Nisan 1931: Gazi Mustafa Kemal tarafından Türk Tarih Kurumu kuruldu.

4 Mayıs 1931: Gazi Mustafa Kemal 3.kez Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

12 Temmuz 1932: Gazi Mustafa Kemal tarafından Türk Dil Kurumu kuruldu.

29 Ekim 1933: Gazi Mustafa Kemal Cumhuriyet'in 10. Yıldönümünde tarihi nutkunu söyledi.

24 Kasım 1934: Gazi Mustafa Kemal'e Büyük Millet Meclisi tarafından ATATÜRK soyadının verilmesi kanunu kabul edildi.

1 Mart 1935: Atatürk 4. kez Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

1 Mayıs 1937: Atatürk çiftliklerini Hazine'ye ve taşınmaz mallarını da Ankara Belediyesi'ne bağışladı.

31 Mart 1938: Atatürk'ün hastalığı hakkında Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ilk resmi duyurusunu yaptı.

15 Eylül 1938 : Atatürk vasiyetnamesini yazdı.

16 Ekim 1938: Atatürk'ün hastalık durumu hakkında günlük resmi duyuruların yayınına başlanıldı.

10 Kasım 1938: Atatürk'ün ölümü. (Perşembe, saat: 09.05)

11 Kasım 1938: İstanbul Şehir Meclisi olağanüstü toplantı yaptı. Saraydaki Cumhurbaşkanlığı forsu indirilerek yerine yarıya kadar indirilmiş Türk Bayrağı çekildi.

12 Kasım 1938: Atatürk'ün ölümü dolayısıyla, Yüksek Öğretim Gençliği Üniversite Konferans Salonu'nda toplandı.

13 Kasım 1938: Gençlik, Taksim Cumhuriyet Anıtı önünde toplanarak Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'i koruyacaklarına ant içti.

14 Kasım 1938: Büyük Millet Meclisi çok hazin bir toplantı yaptı.

15 Kasım 1938: Hükümet, Atatürk'ün Ankara'da ebedi istirahat yerine konulacağı 21 Kasım 1938 tarihini ulusal yas günü olarak duyurdu.

16 Kasım 1938: İstanbullu'lar Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu'ndaki katafalkı önünde sabahın ilk saatlerinden gecenin son saatlerine kadar saygı ve üzüntü içinde son görevlerini yaptılar.

19 Kasım 1938: Büyük bir törenle, Atatürk'ün Dolmabahçe'den alınan yüce cenazesi, önce Sarayburnu'na, oradan Zafer torpidosuyla Yavuz zırhlısına götürüldü. Yavuz zırhlısıyla İzmit'e kadar götürülen tabut, oradan Ankara'ya yolcu edildi.

20 Kasım 1938: Atatürk'ün sevgili naaşı Ankara'ya ulaştı ve Ankara'da Büyük Millet Meclisi önündeki katafalka konuldu. Ankaralılar da son görevlerini saygıyla yaptılar.

21 Kasım 1938: Atatürk'ün cenazesi Etnografya Müzesi'ndeki Geçici Kabre konuldu.

25 Kasım 1938: Atatürk'ün vasiyetnamesi açıldı.

26 Aralık 1938: Atatürk'ün "Ebedi Şef" sanıyla anılması-kabul edildi.

4 Kasım 1953: Atatürk'ün Geçici Kabri açıldı.

10 Kasım 1953: Atatürk'ün cenazesi Anıtkabir'e nakledildi.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN SOY AĞACI

Atatürk'ün Baba Soyu

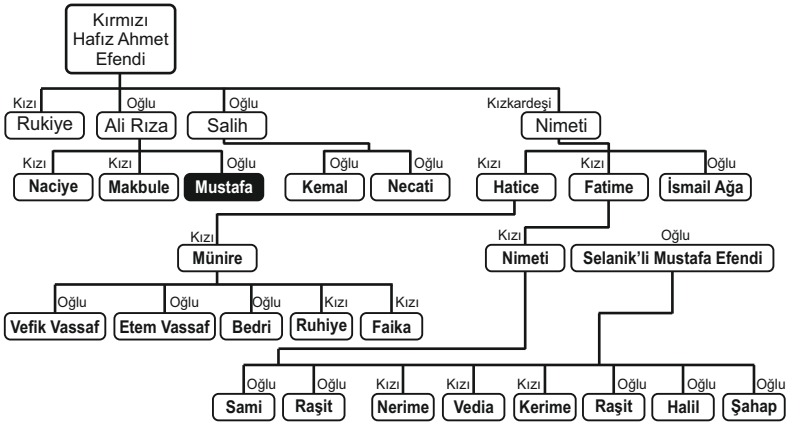

Atatürk'ün Ana Soyu

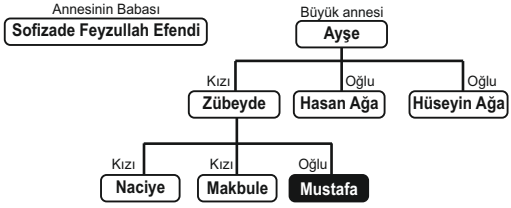

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN HAYATI

M.Kemal Atatürk'ün doğduğu ev

Mustafa Kemal Atatürk 1881 yılında Selanik'te Kocakasım Mahallesi, Islâhhâne Caddesi'ndeki üç katlı pembe evde doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır. Baba tarafından dedesi Hafız Ahmet Efendi, XIV-XV. yüzyıllarda Konya ve Aydın'dan Makedonya'ya yerleştirilmiş Kocacık yörüklerindendir.

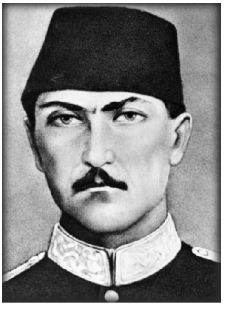

M.Kemal Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanım ve Babası Ali Rıza Bey

M.Kemal Atatürk'ün kız kardeşi
Makbule Hanım

Annesi Zübeyde Hanım ise Selânik yakınlarındaki Langaza kasabasına yerleşmiş eski bir Türk ailesinin kızıdır. Milis subaylığı, evkaf kâtipliği ve kereste ticareti yapan Ali Rıza Efendi, 1871 yılında Zübeyde Hanım'la evlendi. Atatürk'ün beş kardeşinden dördü küçük yaşlarda öldü, sadece Makbule (Atadan) 1956 yılına değin yaşadı.

Küçük Mustafa öğrenim çağına gelince Hafız Mehmet Efendi'nin mahalle mektebinde öğrenime başladı; sonra babasının isteğiyle Şemsi Efendi Mektebi'ne geçti. Bu sırada babasını kaybetti (1888). Bir süre Rapla Çiftliği'nde dayısının yanında kaldıktan sonra Selanik'e dönüp okulunu bitirdi. Selanik Mülkiye Rüştiyesi'ne kaydoldu. Kısa bir süre sonra 1893 yılında Askeri Rüştiye'ye girdi. Bu okulda Matematik öğretmeni Mustafa Bey adına "Kemal" i ilave etti.

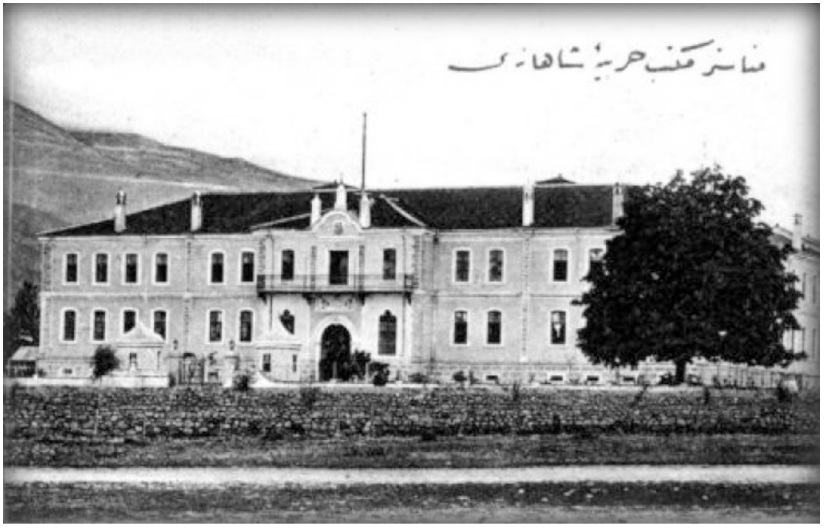

Manastır Askeri İdadi'si

1896-1899 yıllarında Manastır Askeri İdadi'sini bitirip, İstanbul'da Harp Okulu'nda öğrenime başladı. 1902 yılında teğmen rütbesiyle mezun oldu.

Harp Akademisi'ne devam etti. 11 Ocak 1905'te yüzbaşı rütbesiyle Akademi'yi tamamladı.

1905-1907 yılları arasında Şam'da 5. Ordu emrinde görev yaptı. 1907'de Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) oldu. Manastır'a III. Ordu'ya atandı. 19 Nisan 1909'da İstanbul'a giren Hareket Ordusu'nda Kurmay Başkanı olarak görev aldı. 1910 yılında Fransa'ya gönderildi.

Mustafa Kemal Atatürk Harp Akademisinden mezun olduğu günlerde (Ocak 1905)

Kd.Kur.Yzb.Mustafa Kemâl,Fransa'da
bir Askeri fabrikada. (Eylül 1910)

Picardie Manevraları'na katıldı. 1911 yılında İstanbul'da Genel Kurmay Başkanlığı emrinde çalışmaya başladı.

Mustafa Kemal Trablus'ta

1911 yılında İtalyanların Trablusgarp'a hücumu ile başlayan savaşta, Mustafa Kemal bir grup arkadaşıyla birlikte Tobruk ve Derne bölgesinde görev aldı.

Kurmay Bnb.Mustafa Kemal Derne Komutanı iken (1912)

Derne'de (soldan ikinci) M.Kemâl, (soldan üçüncü) Enver Paşa (sağdan ikinci) Nuri Conker. (1 Nisan 1912)

22 Aralık 1911'de İtalyanlara karşı Tobruk Savaşını kazandı. 6 Mart 1912'de Derne Komutanlığına getirildi.

Ekim 1912'de Balkan Savaşı başlayınca Mustafa Kemal Gelibolu ve Bolayır'daki birliklerle savaşa katıldı. Dimetoka ve Edirne'nin geri alınışında büyük hizmetleri görüldü. 1913 yılında Sofya Ateşemiliterliğine atandı.

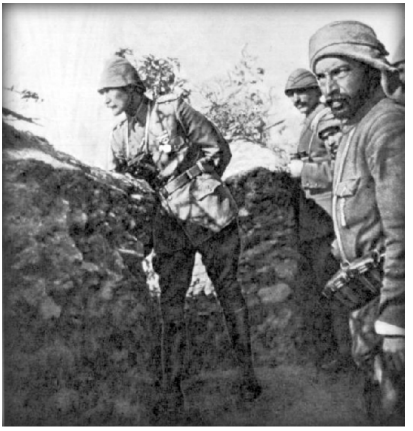

Çanakkale'de cephede

Bu görevde iken 1914 yılında yarbaylığa yükseldi. Ateşemiliterlik görevi Ocak 1915'te sona erdi.

Bu sırada I. Dünya Savaşı başlamış, Osmanlı İmparatorluğu savaşa girmek zorunda kalmıştı. Mustafa Kemal 19. Tümeni kurmak üzere Tekirdağ'da görevlendirildi.

1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı'nda, Mustafa Kemal Çanakkale'de bir kahramanlık destanı yazıp İtilaf Devletlerine "Çanakkale geçilmez! " dedirtti. 18 Mart 1915'te Çanakkale Boğazını geçmeye kalkan İngiliz ve Fransız donanması ağır kayıplar verince Gelibolu Yarımadası'na asker çıkarmaya karar verdiler. 25 Nisan 1915'te Arıburnu'na çıkan düşman kuvvetlerini, Mustafa Kemal'in komuta ettiği 19. Tümen Conkbayırı'nda durdurdu. Mustafa Kemal, bu başarı üzerine albaylığa yükseldi.

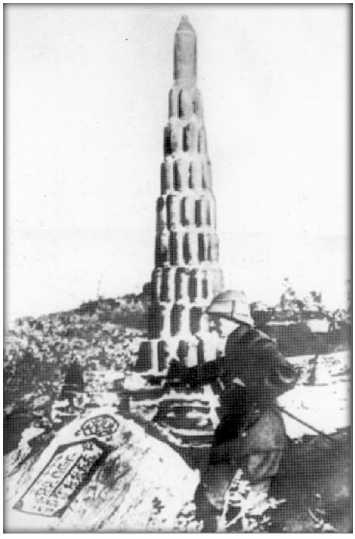

Albay Mustafa Kemal Çanakkale Abidesi önünde (1915)

İngilizler 6–7 Ağustos 1915'te Arıburnu'nda tekrar taarruza geçti. Anafartalar Grubu Komutanı Mustafa Kemal 9-10 Ağustos 1915’te Anafartalar Zaferini kazandı.

Bu zaferi 17 Ağustos'ta Kireçtepe, 21 Ağustos'ta II. Anafartalar zaferleri takip etti. Çanakkale Savaşlarında yaklaşık 253.000 şehit veren Türk ulusu onurunu İtilaf Devletlerine karşı korumasını bilmiştir. Mustafa Kemal'in askerlerine *"Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum!"* emri cephenin kaderini değiştirmiştir.

Mustafa Kemal Çanakkale Savaşları'dan sonra 1916'da Edirne ve Diyarbakır'da görev aldı.

2.Alay Komutanı Atatürk,Diyarbakır'daki Askeri Karargah önünde (1917)

1 Nisan 1916'da tümgeneralliğe yükseldi. Rus kuvvetleriyle savaşarak Muş ve Bitlis'in geri alınmasını sağladı. Şam ve Halep'teki kısa süreli görevlerinden sonra 1917'de İstanbul'a geldi.

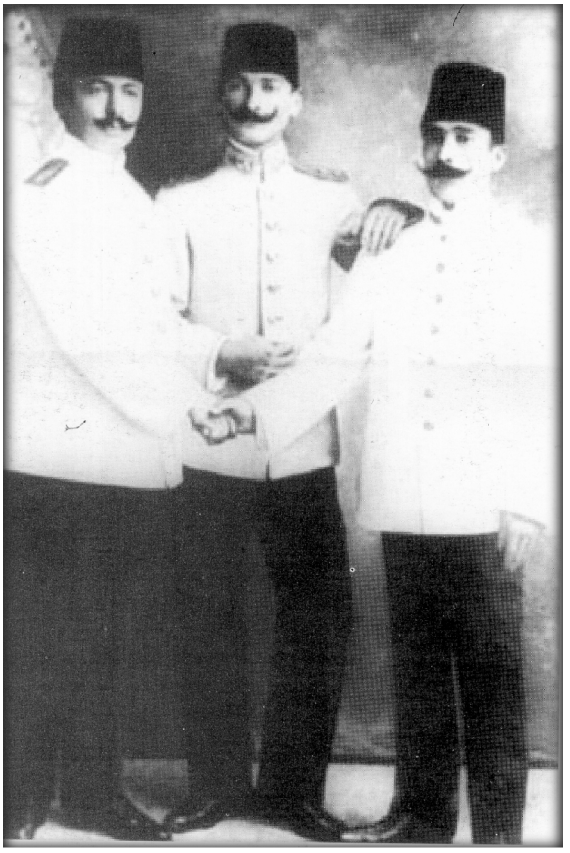

Mustafa Kemal Şam'da arkadaşları ile birlikte. (1906)

Veliaht Vahdettin Efendi'yle Almanya'ya giderek cephede incelemelerde bulundu. Bu seyahatten sonra hastalandı. Viyana ve Karisbad'a giderek tedavi oldu. 15 Ağustos 1918'de Halep'e 7. Ordu Komutanı olarak döndü. Bu cephede İngiliz kuvvetlerine karşı başarılı savunma savaşları yaptı. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından bir gün sonra, 31 Ekim 1918'de Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına getirildi.

Yıldırım Orduları Komutanı iken yaverleri ile birlikte

Bu ordunun kaldırılması üzerine 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelip Harbiye Nezareti'nde (Bakanlığında) göreve başladı.

Mondros Mütarekesi'nden sonra İtilaf Devletleri'nin Osmanlı ordularını işgale başlamaları üzerine; Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. 22 Haziran 1919'da Amasya'da yayımladığı genelgeyle *"Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararının kurtaracağını"* ilan edip Sivas Kongresi'ni toplantıya çağırdı.

Mustafa Kemal, Hüseyin Rauf (Orbay) Bey ile
Sivas Kongresi günlerinde. (4-11 Eylül 1919)

23 Temmuz - 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında Erzurum, 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında da Sivas Kongresi'ni toplayarak vatanın kurtuluşu için izlenecek yolun belirlenmesini sağladı. 27 Aralık 1919'da Ankara'da heyecanla karşılandı. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması yolunda önemli bir adım atılmış oldu. Meclis ve Hükümet Başkanlığına Mustafa Kemal seçildi. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kurtuluş Savaşı'nın başarıyla sonuçlanması için gerekli yasaları kabul edip uygulamaya başladı.

İzmir'in işgalden kurtuluşu ve Atatürk'ün İzmir'e gelişi

Türk Kurtuluş Savaşı, 15 Mayıs 1919'da, Yunanlıların İzmir'i işgali sırasında düşmana ilk kurşunun atılmasıyla başladı. 10 Ağustos 1920 tarihinde Sevr Antlaşması'nı imzalayarak aralarında Osmanlı İmparatorluğu'nu paylaşan I.Dünya Savaşı'nın galip devletlerine karşı önce Kuvâ-yi Milliye adı verilen milis kuvvetleriyle savaşıldı. Türkiye Büyük Millet Meclisi düzenli orduyu kurdu; Kuvâ-yi Milliye-ordu bütünleşmesini sağlayarak savaşı zaferle sonuçlandırdı.

Mustafa Kemal yönetimindeki Türk Kurtuluş Savaşının önemli aşamaları şunlardır:

- Sarıkamış (20 Eylül 1920), Kars (30 Ekim 1920) ve Gümrü'nün (7 Kasım 1920) kurtarılışı.
- Çukurova, Gazi Antep, Kahraman Maraş Şanlı Urfa savunmaları (1919- 1921)
- I. İnönü Zaferi (6 -10 Ocak 1921)
- II. İnönü Zaferi (23 Mart–1 Nisan 1921)
- Sakarya Zaferi (23 Ağustos–13 Eylül 1921)
- Büyük Taarruz, Başkomutan Meydan Muhaberesi ve Büyük Zafer (26 Ağustos 9 Eylül 1922)

Sakarya Zaferinden sonra 19 Eylül 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Mustafa Kemal'e Mareşal rütbesi ve Gazi unvanını verdi. Kurtuluş Savaşı, 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması'yla sonuçlandı. Böylece Sevr Antlaşması'yla paramparça edilen, Türklere 5–6 il büyüklüğünde vatan bırakılan Türkiye toprakları üzerinde ulusal birliğe dayalı yeni Türk devletinin kurulması için hiçbir engel kalmadı.

23 Nisan 1920'de Ankara'da TBMM'nin açılmasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu müjdelenmiştir. Meclisin Türk Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yönetmesi, yeni Türk devletinin kuruluşunu hızlandırdı.

1 Kasım 1922'de hilâfet ve saltanat birbirinden ayrıldı; saltanat kaldırıldı. Böylece Osmanlı İmparatorluğu'yla yönetim bağları koparıldı. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet idaresi kabul edildi; Atatürk oybirliğiyle ilk cumhurbaşkanı seçildi. 30 Ekim 1923 günü İsmet İnönü tarafından Cumhuriyet'in ilk hükümeti kuruldu. Türkiye Cumhuriyeti, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ve "Yurtta barış cihanda barış" temelleri üzerinde yükselmeye başladı.

İlk TBMM'nin açılışı

Atatürk Türkiye'yi "Çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak" amacıyla bir dizi devrim yaptı. Bu devrimleri beş başlık altında toplayabiliriz:

1. Siyasal Devrimler:

· Saltanatın Kaldırılması. (1 Kasım 1922)
· Cumhuriyetin İlanı. (29 Ekim 1923)
· Halifeliğin Kaldırılması. (3 Mart 1924)

2. Toplumsal Devrimler

· Kadınlara erkeklerle eşit haklar verilmesi. (1926-1934)
· Şapka ve kıyafet devrimi. (25 Kasım 1925)
· Tekke zâviye ve türbelerin kapatılması. (30 Kasım 1925)
· Soyadı kanunu. (21 Haziran 1934)
· Lâkap ve unvanların kaldırılması. (26 Kasım 1934)
· Uluslararası saat, takvim ve uzunluk ölçülerinin kabulü. (1925-1931)

3. Hukuk Devrimi :

· Mecellenin kaldırılması. (1924-1937)
· Türk Medeni Kanunu ve diğer kanunların çıkarılarak laik hukuk düzenine geçilmesi. (1924-1937)

4. Eğitim ve Kültür Alanındaki Devrimler:

· Öğretimin birleştirilmesi. (3 Mart 1924)
· Yeni Türk harflerinin kabulü. (1 Kasım 1928)
· Türk Dil ve Tarih Kurumlarının kurulması. (1931-1932)
· Üniversite öğreniminin düzenlenmesi. (31 Mayıs 1933)
· Güzel sanatlarda yenilikler.

5. Ekonomi Alanında Devrimler:

· Aşarın kaldırılması.
· Çiftçinin özendirilmesi.
· Örnek çiftliklerin kurulması.
· Sanaiyi Teşvik Kanunu'nun çıkarılarak sanayi kuruluşlarının kurulması.
· I. ve II. Kalkınma Planları'nın (1933-1937) uygulamaya konulması, yurdun yeni yollarla donatılması.

Soyadı Kanunu gereğince, 24 Kasım 1934'de TBMM'nce Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verildi.

Atatürk, 24 Nisan 1920 ve 13 Ağustos 1923 tarihlerinde TBMM Başkanlığına seçildi. Bu başkanlık görevi, Devlet-Hükümet Başkanlığı düzeyindeydi. 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet ilan edildi ve Atatürk ilk Cumhurbaşkanı seçildi.

İlk Çankaya Köşkünden bir görünüm ve Paşanın arabası.

Anayasa gereğince dört yılda bir cumhurbaşkanlığı seçimleri yenilendi. 1927, 1931 ve 1935 yıllarında TBMM Atatürk'ü yeniden Cumhurbaşkanlığına seçti.

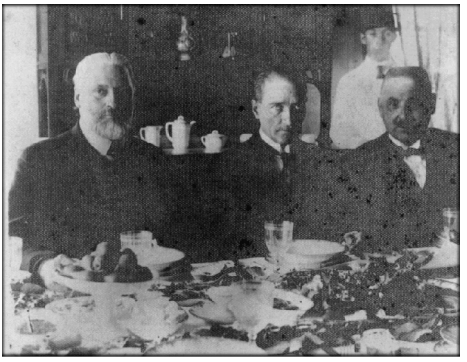

Mustafa Kemâl,Fransız yazar Clavde Farrere ile
(8 Eylül 1922)

Atatürk sık sık yurt gezilerine çıkarak devlet çalışmalarını yerinde denetledi. İlgililere, aksayan yönlerle ilgili emirler verdi. Cumhurbaşkanı sıfatıyla Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke devlet başkanlarını, başbakanlarını, bakanlarını, komutanlarını ağırladı.

İran Şahı Rıza Pehlevi İle (1934)

15–20 Ekim 1927 tarihinde Kurtuluş Savaşı'nı ve Cumhuriyet'in kuruluşunu anlatan büyük nutkunu, 29 Ekim 1933 tarihinde de 10. Yıl Nutku'nu okudu.

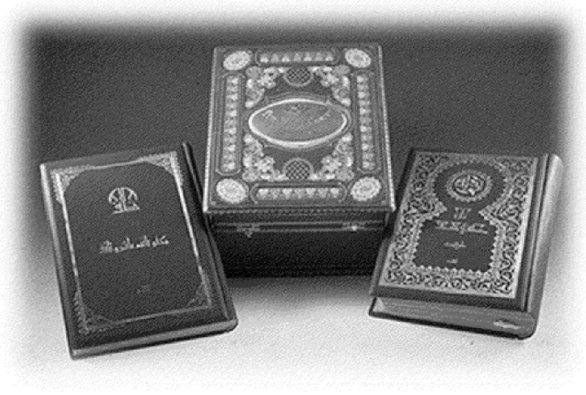

Nutuk

Mustafa Kemal ve eşi Latife Hanım Mersin'de (1923)

Atatürk özel yaşamında sadelik içinde yaşadı. 29 Ocak 1923'de Latife Hanımla evlendi. Birçok yurt gezisine birlikte çıktılar. Bu evlilik 5 Ağustos 1925 tarihine dek sürdü. Çocukları çok seven Atatürk Afet (İnan), Sabiha (Gökçen), Fikriye, Ülkü, Nebile, Rukiye, Zehra adlı kızları ve Mustafa adlı çobanı manevi evlat edindi. Abdurrahim ve İhsan adlı çocukları himayesine aldı. Yaşayanlarına iyi bir gelecek hazırladı.

Atatürk'ün İstanbul'a 19.kez gelişi esnasında kendisini karşılayanlarla (Manevi Kızı Ülkü İle) (28 Haziran 1935)

1937 yılında çiftliklerini hazineye, bir kısım taşınmazlarını da Ankara ve Bursa Belediyelerine bağışladı. Mirasından kız kardeşine, manevi evlatlarına, Türk Dil ve Tarih Kurumlarına pay ayırdı.

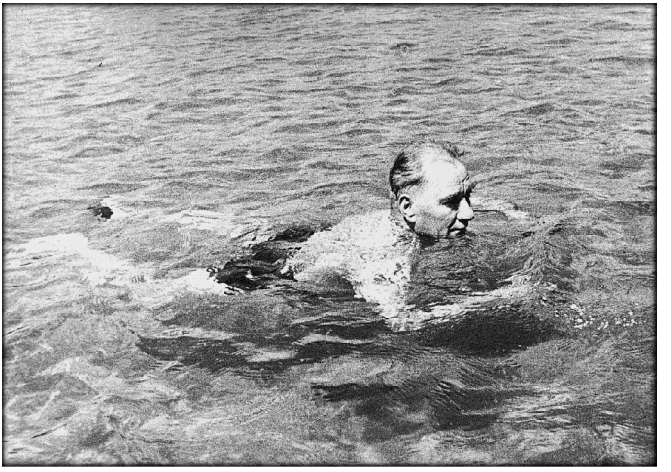

Kitap okumayı, müzik dinlemeyi, dans etmeyi, ata binmeyi ve yüzmeyi çok severdi. Zeybek oyunlarına, güreşe, Rumeli türkülerine aşırı ilgisi vardı. Tavla ve bilardo oynamaktan büyük keyif alırdı. Sakarya adlı atıyla, köpeği Fox'a çok değer verirdi. Zengin bir kitaplık oluşturmuştu.

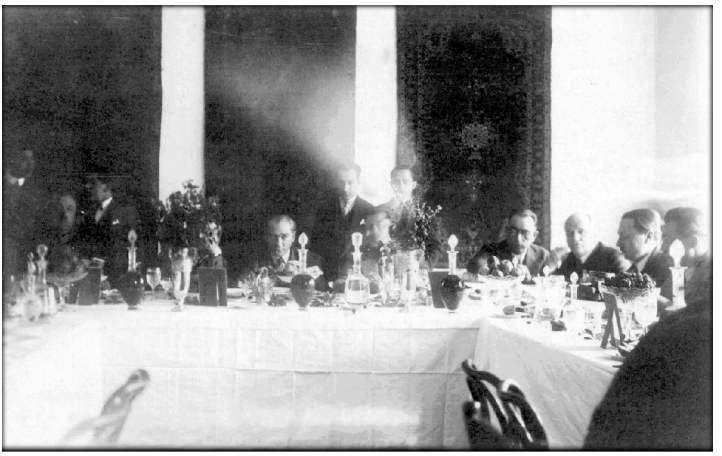

Akşam yemeklerine devlet ve bilim adamlarını, sanatçıları davet eder, ülkenin sorunlarını tartışırdı. Temiz ve düzenli giyinmeye özen gösterirdi.

Atatürk Orman Çiftliği'nde İnşaat Çalışmalarında
(5 Mayıs 1925)

Doğayı çok severdi. Sık sık Atatürk Orman Çiftliği'ne gider, çalışmalara bizzat katılırdı. Fransızca ve Almanca biliyordu.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN SON YILLARI VE ÖLÜMÜ

Atatürk'ün ilk hastalık belirtisi 1937 yılında ortaya çıktı. 1938 yılı başlarında Yalova'da bulunduğu sırada, ciddî olarak hastalandı. Buradaki tedavi olumlu sonuç verdi. Fakat tamamen iyileşmeden Ankara'ya yaptığı yorucu yolculuk, hastalığının artmasına sebep oldu.

Hatay'ın Anavatan'a katılmasının sevincini yaşayan köylüler

Bu tarihlerde Hatay sorununun gündemde olması da onu yormaktaydı.

Adana'ya gelişinde onuruna düzenlenen geçit töreninde merasimi izlerken. (24 Mayıs 1938)

Hasta olmasına rağmen, Mersin ve Adana'ya geziye çıktı. Kızgın güneş altında askerî birliklerimizi teftiş edip tatbikat yaptıran Atatürk, çok yorgun düştü. Ülkü edindiği milli dava uğruna kendi sağlığını hiçe saydı. Güney seyahati hastalığının artmasına sebep oldu.

26 Mayıs'ta Ankara'ya döndükten sonra tedavi ve istirahat için İstanbul'a gitti. Doktorlar tarafından, siroz hastalığı teşhisi kondu.

Savarona Yatı

Deniz havası iyi geldiği için, Savarona Yatı'nda bir süre dinlendi. Bu durumda bile ülke sorunlarıyla ilgilenmeye devam etti. İstanbul'a gelen Romanya kralı ile görüştü. Bakanlar Kurulu toplantısına başkanlık etti.

4 Temmuz 1938'de Hatay Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi Atatürk'ü çok sevindirip moralini düzeltti. Temmuz sonlarına kadar Savarona'da kalan Atatürk'ün hastalığı ağırlaşınca Dolmabahçe Sarayı'na nakledildi.

Mustafa Kemal Atatürk
Dolmabahçe Sarayı'na giderken

Fakat hastalığı durmadan ilerliyordu. O'nun hastalığını duyan Türk halkı, sağlığıyla ilgili haberleri heyecanla takip ediyor, bütün kalbiyle iyileşmesini diliyordu.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Vasiyeti

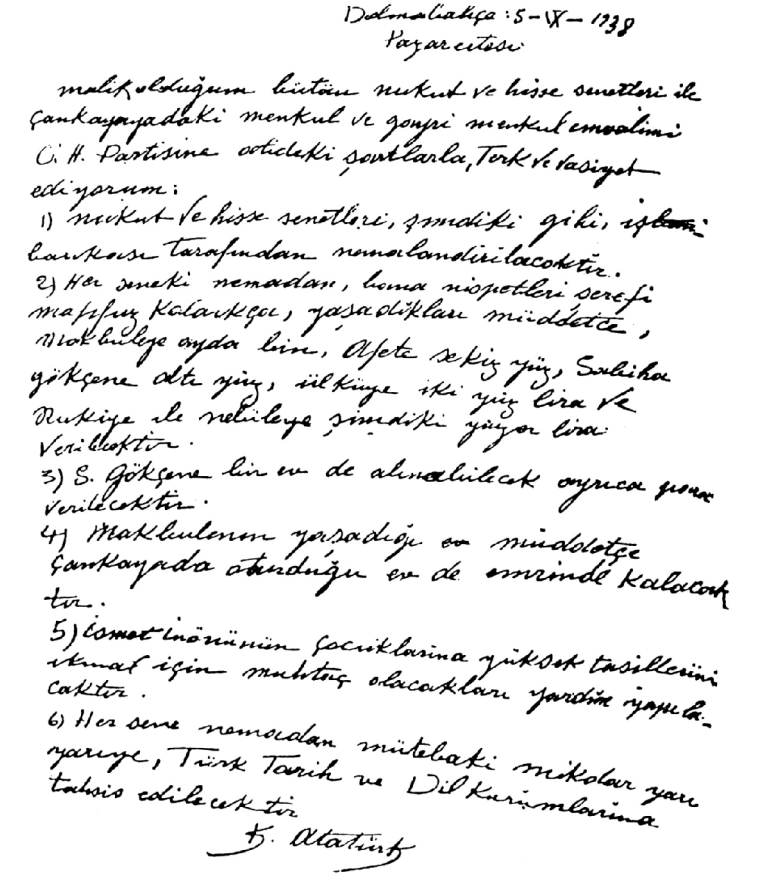

Dolmabahçe: 5-IX-1938
Pazarertesi

malik olduğum bütün nukut ve hisse senetleri ile
Çankayayadaki menkul ve gayri menkul emvalimi
C. H. Partisine atideki şartlarla, Terk ve vasiyet
ediyorum:
1) nukut ve hisse senetleri, şimdiki gibi, iş
bankası tarafından nemalandirilacaktır.
2) Her seneki nemadan, bana nispetleri şerefi
mafifuz kalarakça, yaşadıkları müddetçe,
Makbuleye ayda bin, Afete sekiz yüz, Sabiha
gökçene altı yüz, ülküye iki yüz lira ve
Rukiye ile nebileye şimdiki yüzer lira
verilecektir.
3) S. Gökçene bir ev de alınabilecek ayrıca para
verilecektir.
4) Makbulenin yaşadığı ev müddetçe
Çankayada oturduğu ev de emrinde kalacak
tır.
5) İsmet İnönünün çocuklarına yüksek tasillerini
ikmal için muhtaç olacakları yardım yapıla-
caktır.
6) Her sene nemadan mütebaki mikdar yarı
yarıye, Türk Tarih ve Dil Kurumlarına
tahsis edilecektir

K. Atatürk

"Malik olduğum bütün nutuk ve hisse senetleriyle Çankaya'daki menkul ve gayrimenkul emvalimi Cumhuriyet Halk Partisi'ne atideki şartlara, terk ve vasiyet ediyorum:

1. Nutuk ve hisse senetleri, şimdiki gibi, İş Bankası tarafından nemalandırılacaktır.

2. Her seneki gibi nemadan, nispetleri şerefi mahfuz kaldıkça, yaşadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda bin, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdiki yüzer lira verilecektir.

3. Sabiha Gökçen'e bir ev de alınabilecek, ayrıca para verilecektir.

4. Makbule'nin yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır.

5. İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır.

6. Her sene nemâdan mütebaki miktar yarı yarıya, Türk Tarih ve Dil Kurumlarına tahsis edilecektir."

Mustafa Kemal Atatürk

Hastalığının ciddiyetini kavrayarak 5 Eylül 1938'de vasiyetini yazıp servetinin büyük bir kısmını Türk Tarih ve Türk Dil kurumlarına bağışladı. Ekim ayı ortalarında durumu düzelir gibi oldu. Fakat çok arzuladığı hâlde, Ankara'ya gelip Cumhuriyetin on beşinci yıl dönümü törenlerine katılamadı.

29 Ekim 1938'de kahraman Türk Ordusu'na yolladığı mesaj, Başbakan Celâl Bayar tarafından okundu. "Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferlerle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu!" sözü ile Türk Ordusu'nun önemini belirtmiştir. Yine aynı mesajda "Türk vatanının ve Türk'lük camiasının şan ve şerefini, dahilî ve harici her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan vazifeni, her an ifaya hazır ve amade olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır" diyerek Türk Ordusu'na olan güvenini belirtmiştir.

Atatürk 1 Kasım 1938'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış töreninde de bulunamadı. Hazırladığı açılış nutkunu Başbakan Celâl Bayar okudu. Atatürk bu nutkunda ülkenin imarı, sağlık hizmetleri ve ekonomi konularındaki faaliyetleri açıkladı. Bundan başka eğitim ve kültür konularına da temas edip gençliğin millî şuurlu ve modern kültürlü olarak yetişmesi için İstanbul Üniversitesi'nin geliştirilmesi, Ankara Üniversitesi'nin tamamlanması ve ***Van Gölü civarında bir üniversitenin kurulması için*** çalışmaların yapıldığını belirtti. Türk Tarih ve Türk Dil kurumlarının çalışmalarından duyduğu memnuniyeti açıkladı. Ayrıca Türk gençliğinin kültürde olduğu gibi spor sahasında da idealine ulaştırılması için Beden Terbiyesi Kanunu'nun uygulamaya konulmasından duyduğu memnuniyeti belirtti. Atatürk, ölümüne kadar memleket meselelerinden bir an olsun uzak kalmamıştı.

Atatürk'ün hastalığı tekrar şiddetlendi. 8 Kasımda sağlığıyla ilgili raporlar yayımlanmaya başlandı. Bütün memleketi tekrar derin bir üzüntü kapladı. Her Türk'ün kalbi onun kurtulması dileğiyle çarpıyordu. Ancak, kurtarılması için gösterilen çabalar sonuç vermedi ve korkulan oldu. Dolmabahçe Sarayı'nda 10 Kasım 1938 sabahı saat dokuzu beş geçe, insan için değişmez kanun, hükmünü uyguladı. Mustafa Kemal Atatürk aramızdan ayrıldı.

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

KURTARICINI VE EN BÜYÜK EVLÂDINI KAYBETTİN

Türk milleti sen sağ ol!

Meclis Bugün yeni Cümhurreisini seçiyor

Resmi tebliğ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetinden:

C. H. P. Kanunuz grupu toplantısı

BAŞVEKİLİMİZ GELDİ

Vekiller heyeti toplandı

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ HÜKÜMETİNİN RESMİ TEBLİĞİ

Cumhuriyet

Büyük Millî Matemimiz

Büyük Şefin ölümü önünde

Onu kaybetmiş olmanın ıstırabı

Meclis bugün toplanıyor

Yeni Cumhurreisi intihabı ruznamenin yegâne maddesini teşkil etmektedir

Başvekil Ankarada

Bu kara haberle, yalnız Türk milleti değil, bütün dünya yasa büründü. Büyük, küçük bütün devletler onun cenaze töreninde bulunmak üzere temsilciler göndererek, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusuna karşı duydukları derin saygıyı belirten mesajlar gönderdiler. 16 Kasım günü Atatürk'ün tabutu, Dolmabahçe Sarayı'nın büyük tören salonunda katafalka konuldu.

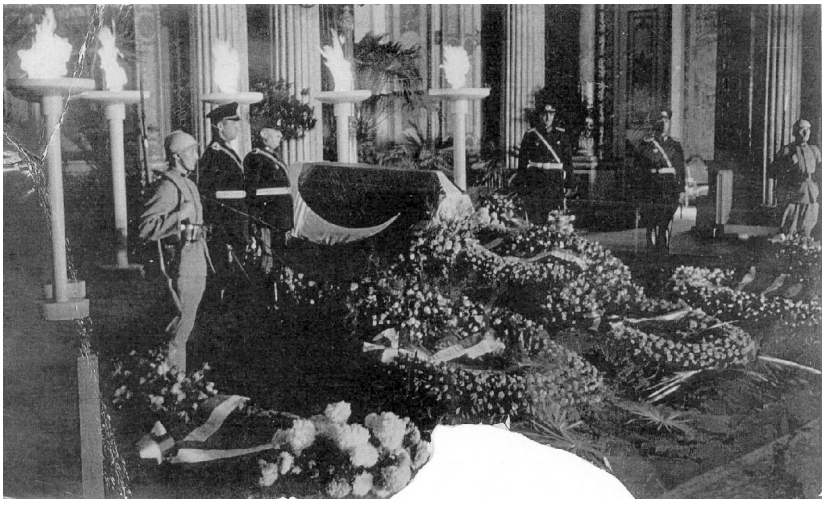

Üç gün üç gece, gözü yaşlı bir insan seli Ulu Önderine karşı duyduğu saygı, minnet ve bağlılığını ifade etti. Cenaze namazı 19 Kasım günü Prof. Şerafettin Yaltkaya tarafından kıldırıldı.

On iki generalin omuzunda sarayın dış kapısına çıkarılan tabut, top arabasına konularak, İstanbul halkının gözyaşları arasında Gülhane Parkı'na götürüldü.

Buradan bir torpido ile Yavuz zırhlısına nakledildi. Büyük Ada açıklarına kadar, donanmamız ve törene katılmak için gelmiş olan yabancı gemilerin eşlik ettiği Yavuz zırhlısı cenazeyi İzmit'e getirdi.

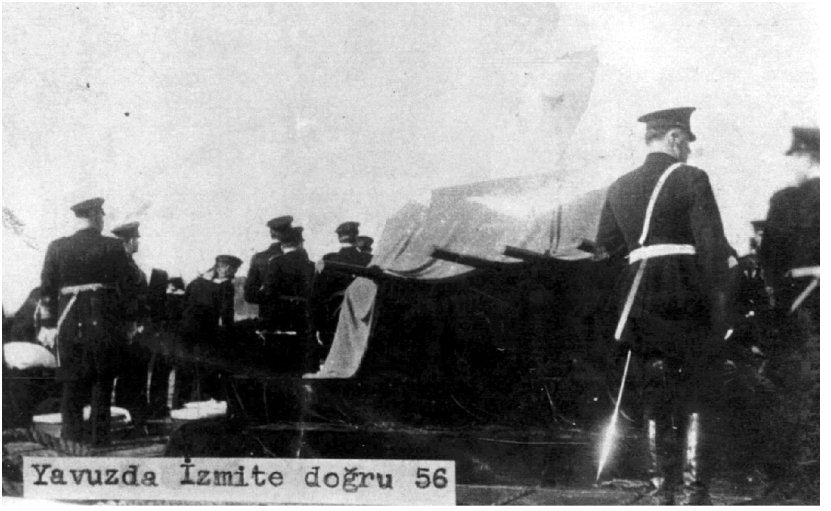

Burada Yavuz zırhlısından alınan cenaze, özel bir trene kondu. Atalarına son saygı görevlerini yapmak üzere toplanan halkın kalbinde derin bir üzüntü bırakarak Ankara'ya getirilmek üzere hareket edildi.

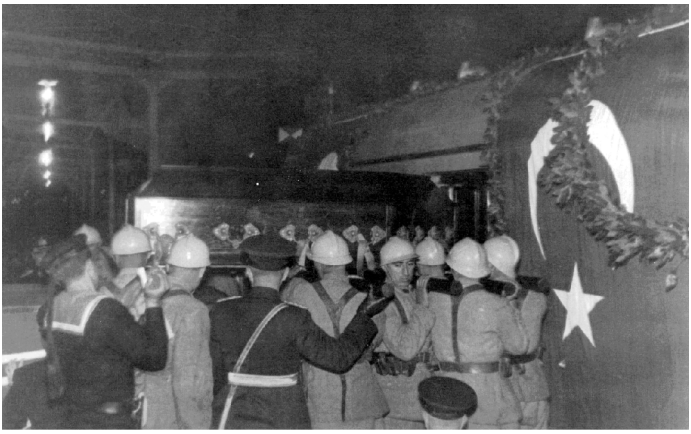

Atatürk'ün vefatı üzerine Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, bakanlar, Genelkurmay Başkanı, milletvekilleri ile ordu ve devlet ileri gelenleri tarafından karşılanan cenaze, Türkiye Büyük Mîllet Meclisi önünde hazırlanan katafalka kondu.

Ankara halkı da onun cenazesi önünden saygıyla geçerek son görevini yaptı. 21 Kasım 1938 Pazartesi günü, sivil ve askerî yöneticiler ile yabancı devlet temsilcilerinin hazır bulunduğu ve on binlerce insanın katıldığı büyük bir tören yapıldı. Daha sonra Atatürk'ün tabutu katafalkta alınarak. Etnografya Müzesinde hazırlanan geçici kabre kondu.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN TABUTUNUN AÇILDIĞI AN (9 KASIM 1953)

Kefen sıyrıldı ve özel solüsyonla ıslatılmış pamuk kitlesi kaldırılınca Ata'nın yüzü ortaya çıktı. Derisi kahverengi bir hal almış, ama hatları bozulmamıştı.

Ankara Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Kamile Sevki Mutlu

Sanki uyuyordu. 8 Kasım 1953 Pazar gecesi saat 23.00'da Prof. Dr. Kamile Sevki Mutlu'nun ev telefonu çaldı. Prof. Mutlu, An-kara Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü Başkan'ıydı.

Patologdu. Arayan ise Ankara Valisi Kemal Aygün' dü... Aygün, "Hocam" dedi, "10 Kasım günü Atamızın naaşını Anıtkabir'e taşıyacağız. Bunun için bir komite kurduk. Naaşı geleneklere uygun olarak toprağa defnedeceğiz. Ancak bozulmadan korunduğunu belgelemek için muayene etmenizi rica ediyoruz."

Prof. Mutlu önce reddetti. Mutlu, o sırada 40 derece ateşle yatıyordu. Hastalığını gerekçe göstererek bu görevi bir başka meslektaşının yapmasını rica etti. Ancak Vali Aygün ısrarcıydı: "Ben sizi sarar sarmalar götürürüm, bu tarihi bir görev" dedi. Mutlu kabul etti ve 9 Kasım sabahı Etnografya Müzesi'ne gitti. Başbakan Adnan Menderes oradaydı. Meclis Başkanı Refik Köraltan ve eski başkan Abdulhalik Renda da... Mutlu, görevden affını istemekle ne büyük hata ettiğini o zaman anladı. Gerçekten tarihi bir tanıklıktı bu... Ata'nın gül ağacından tabutu, 4 Kasım günü, geçici kabrinden çıkarılıp müzenin holündeki mermer katafalka konulmuştu.

Bir hafta boyunca sırayla öğrenciler, subaylar ve generaller katafalk başında nöbet tutmuştu. Nihayet tabutun açılma günü gelip de komite üyeleri tamam olunca, Prof. Dr. Kamile Mutlu "Başlayın" talimatını verdi.

Bunun üzerine tabutun vidaları söküldü. Tahta tabutun içinde madeni bir sanduka bulunuyordu.

Bu sandukada gaz birikmiş olma ihtimali düşünülerek önce bir burgu ile delik acildi. Gaz ya da koku çıkmadı. Sanduka talaş doluydu. Sandukanın içi, muhafaza solüsyonu ile ıslatılmış tahta talaşı doluydu. Bu talaş, naaşın ayak yönüne doğru toplandı. Talaşın arasında, ağzı kapalı ve içi sıvı dolu bir şişe bulundu. Bu, cesedi muhafaza için kullanılan solüsyondan bir numuneydi. Üzerinde terkibi yazılıydı.

Ata'nın naaşı beyaz kefene sarılmış, sonra kahverengi bir muşambayla kaplanmıştı. Sargıları açmaya başladılar. Herkes nefesini tutmuştu. Çünkü, "Naaş çürüyüp bozulmuş, çıkan gazlar tabutu patlatmış, nöbetçi er, kokudan bayılmış" diye bir sürü söylenti geziniyordu ve 15 yıl sonra ilk kez Ata'nın yüzünü göreceklerdi. Kefenin sargıları aralanınca Prof. Kamile Sevki Mutlu, orada bulunanların yardımıyla katafalka çıktı ve Atatürk'ün yüzüne baktı.

Ata'nın derisi kahverengi bir hal almış, ama yüz hatları bozulmamıştı. Menderes sapsarı olmuştu. Prof. Mutlu, gördüğü tabloyu daha sonra şöyle anlatacaktı: "Yüzünü örten ıslak pamuk kitlesi kaldırılınca Ata'nın heykel gibi duran yüzü ile karşılaştım. Uzun sarı saçlarından ince bir tutam, sol göz kapağının üzerine düşmüştü. Atatürk, Dolmabahçe Sarayı'ndaki yatağında uyuyor gibiydi."

Prof. Mutlu, kenarda bekleyen komite üyelerini tabutun başına çağırdı. Onlar da tek tek tabutun içine baktılar. En başta Başbakan Adnan Menderes vardı. Koyu renk takım elbisesi içindeki Menderes de yanındakilerin yardımıyla katafalka çıktı, ürkek bir şekilde aşağı, tabuta doğru baktı. O an ne olduğunu Prof. Kamile Mutlu' dan aktaralım: "Menderes çok heyecanlandı. Rengi sapsarı oldu. Bir de baktım ki, müzenin kapısına doğru gidiyor. Atatürk'ün yüzüne bakmadı. Tahmin ediyorum, kendinde o kuvveti bulamadı. En sona Abdulhalik Renda kalmıştı. O da Ata'yla karşı karşıya gelir gelmez tabutun yanına yığılıverdi. Salondaki herkes Atatürk'ü tek tek gördükten sonra naaş, tekrar solüsyonla ıslatıldı. Ata'nın başı pamuklarla örtüldü ve vücudu beyaz kefenle sarıldı. Bu sırada bir komiser, orada görevli adli tıp doçenti Dr. Cahit Özen'in yanına yaklaşıp avucunda taşıdığı bir kâğıdı gösterdi ve şöyle dedi: "Bu kâğıdı,

Atatürk'ün hemşiresi Makbule Hanım gönderdi. Kefenin içine Atatürk'ün göğsü üstüne konmasını istiyor."

Doç. Özen, kâğıda bir göz attı. Eski Türkçe bir şeyler yazılıydı. "Böyle bir kâğıdı Atatürk kabul etmez. Bize kızar, darılır" dedi. Komiser kâğıdı katlayıp cebine koydu ve uzaklaştı. Bütün işlemler bittikten sonra salonda bulunanlar naaşın iki yanından geçip hep bir ağızdan besmele çektiler ve cesedi yeni tabuta yerleştirdiler. Üzeri bayrakla örtüldükten sonra kapağı kapatıldı ve 10 Kasım sabahı, Ata'nın naaşı 15 yıl önce onu Dolmabahçe'den Ankara'ya taşıyan top arabasına yerleştirilip son durağı olacak Anıtkabir'e taşındı.

Artık ebediyen orada kalacaktı...

Bütün işlemler tamamlandıktan sonra, kurmuş olduğu cumhuriyetin çocukları ve sevenlerinin, halkının büyük katılımlarıyla Ata ebedi istirahatgâhına uğurlanacaktı.

Zaman adeta durmuştu. Zaman bu anı bir daha sinesinde yaşayamayacaktı. Unutulmaz ve onurluca yaşanan dakikalar yüzyıllar boyunca, Atamızın bizlere emanet ettiği Cumhuriyet yaşadıkça ilelebet sinelerde kalacaktı. Artık yolculuk vakti gelmişti…

Türkiye'deki bütün dini cemaatlerin temsilcileri cenaze arabasını takip ediyorlar. Ermeni, Yahudi, Katolik ve Rum temsilcilerle beraber zamanın Diyanet İşleri Başkanı kortejle yürüyor.

Etnografya Müzesi'nden Anıtkabir'e doğru yol alan korteji, Makbule Hanım hıçkırıklar içinde takip ediyor.

Devasa bir kalabalık, adeta Kurtuluş savaşında, Çanakkale'de, Trablusgarb'ta, bütün cephelerde silah tutmuş, vatan uğrunda şehit olmuş ve kanlarını canlarını bu uğurda vermiş olan vatan evlatları büyük önderi uğurlamaya gelmişlerdi. Herkes oradaydı.

Büyük önderimizin naaşı adeta bir sel üzerinde gider gibi insanların omuzlarında taşınıyordu. Herkes bu anı yaşayabilmek için can atıyor, Ata'ya yakın olmak için koşturuyordu.

Sokaklar insan seli olmuştu. Bu mahşeri kalabalık eşliğinde Ata'nın İstanbul'dan, Ankara'ya olan yolculuğu başladı.

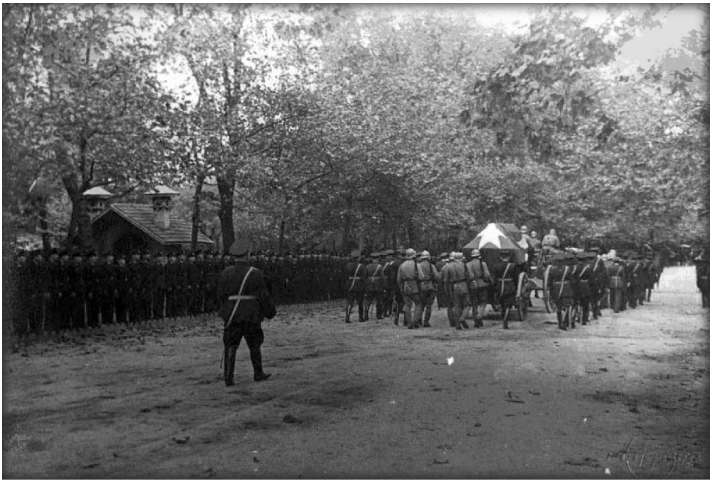

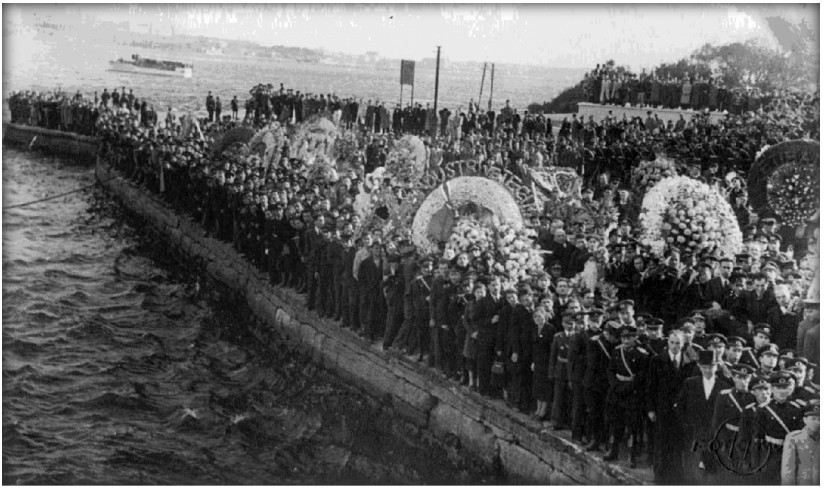

Karaköy İskelesi

Ata'nın naaşı tren vasıtasıyla Ankara'ya, Cumhuriyet'in doğduğu yere getirildi. 10 kasım 1953'te Anıtkabire yerleştirildi.

ANITKABİR

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebedi istirahat yeri olarak Rasattepe'de (Anıttepe) seçilmiş ve 1 Mart 1941 tarihinde Anıtkabir'in yapımı için Serbest Proje Yarışması düzenlenmiş, yarışma için hükümet tarafından uluslararası alanda tanınmış yerli ve yabancı sanatçılarca ve Bayındırlık Bakanlığı'nca belirlenen yüksek mimarlardan oluşan tarafsız bir jüri oluşturulmuştur.

Yarışmaya Türkiye, Almanya, İtalya, Avusturya, İsviçre, Fransa ve Çekoslovakya'dan toplam 47 adet proje katılmıştır. 18 Kasım 1943 tarihinde Prof. Emin Onat ve Doç. Orhan Arden'in projelerinin uygulanmasına karar verilmiştir.

9 Ekim 1944 tarihinde törenle temeli atılan Anıtkabir'in inşası 9 yıllık bir süre içinde dört aşamalı olarak yapılmıştır.

Anıtkabir, Türk mimarlığında 1940-1950 yılları arasında II. Ulusal Mimarlık dönemi olarak adlandırılan dönemin özelliklerini taşımaktadır.

Yaklaşık 750.000 m^2'lik bir alanı kaplamakta olup Barış Parkı ve Anıt Bloku olarak iki kısma ayrılır.

-ATAMIZIN ANNESİNİN MEZARI BAŞINDAKI ANDI

Karşıyaka İstasyonu'nda inerek annesinin mezarını ziyaret ettiği zaman, rahmetlinin gömüldüğü gün kabirin üzerine konan çiçekler daha solmamıştı. M.Kemal annesinin başucunda bir süre sessiz durduktan sonra, tarihe geçen konuşmasında:

"Mütarekede Anadolu'ya geçtiğim zaman annemi İstanbul'da bırakmaya mecbur idim. Yanımda kendisinin verdiği bir adamım vardı. Bunu Erzurum'dan İstanbul'a gönderdiğim zaman, annem, bu adamın yalnız olarak geldiğini duyduğu anda, benim hakkımda Halife ve Padişah tarafından verilmiş idam kararının infaz olduğunu zanneylemiş, felce uğramıştı. Ondan sonra bütün mücadele yıllarında onun hayatı elem ve ıstırap içinde geçmişti..." dedikten sonra şu andı içmişti: "Annemin ruhuna ve bütün ecdadın ruhuna müteahhit olduğum vicdan

yeminini tekrar edeyim... Annemin mezarı önünde ve Tanrı'nın huzurunda ant içiyorum; bu kadar kan dökerek milletin elde ettiği egemenliğin korunması ve savunulması için, gerekirse annemin yanına gitmekte tereddüt etmeyeceğim. Ulusal egemenlik uğrunda hayatımı vermek benim için vicdan ve namus borcudur.”

-"ATA" LAFINI SEVMEZDİ

"Atatürk" hitabını ilk kez dönemin Türk Dil Kurumu Başkanı bir konuşmasında kullanmış, Mustafa Kemal de çok beğenerek soyadı olarak almıştı. Kendisine "Ata" diye hitap edilmesinden hiç hoşlanmazdı.

-EN SEVDİĞİ YEMEK

Manastır Askeri Lisesi yıllarından kalan bir alışkanlıkla hayatı boyunca en sevdiği yemek kuru fasulye ve pilav olarak kaldı. Tatlıya düşkün değildi ama canı istediğinde çok sevdiği gül reçelini tercih ederdi.

-EN BÜYÜK HAYALİ DÜNYA TURUNA ÇIKMAKTI

Ömrü yetseydi bir dünya turuna çıkıp Türk dili ve tarihi üzerindeki çalışmalarını genişletmek en büyük hayaliydi.

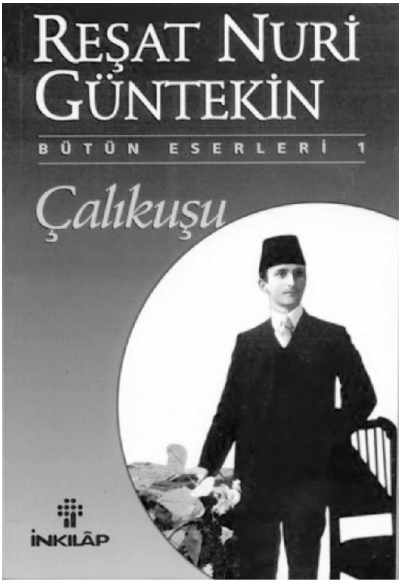

-BAŞUCU KİTABI "ÇALIKUŞU" İDİ

Binlerce kitabı vardı. Ama bunların arasında bir tanesini hayatı boyunca hatta cephede bile başucundan ayırmadı. Reşat Nuri Güntekin'in ünlü "Çalıkuşu" romanını hep yanında taşır, her gün rastgele bir yerinden açar, birkaç sayfa okurdu.

-KABUL SALONUNDAKİ AT YAVRUSU

Atlardan sonra en sevdiği hayvan köpekti. "Fox" adını verdiği köpeği, Gazi`nin yatağının ayakucunda uyurdu. Hayvanlara düşkünlüğü o dereceydi ki, bir gün misafirlerinin de görebilmesi için yeni doğmuş bir tayla, annesini Çankaya Köşkü kabul salonuna getirilmesini bile emretmişti.

-TAM BİR SALON ADAMI

En sevdiği dans valsti. Müzik zevki çeşitlilik gösteriyordu. Klasik Batı müziği dışında Anadolu ezgilerini de severek dinlerdi.

-GÖMLEKLERİNİN TÜMÜ BEYAZDI

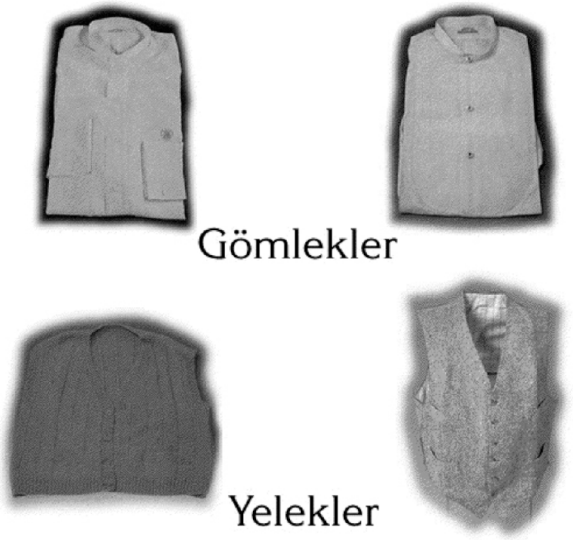

Gömleklerinin hepsi beyazdı. Bu gömlekler ilk yıllarda İsviçre`de özel olarak dikilirken sonra yerli malı kullanma kampanyasına öncülük edebilmek için Beyoğlu`nda bir terziye diktirilmeye başlanmıştı.

-DOLABINDA LACİVERTE YER YOKTU

Takım elbiselerinin tasarımlarını hep kendisi çizerdi. Lacivert takım giymeyi sevmezdi.

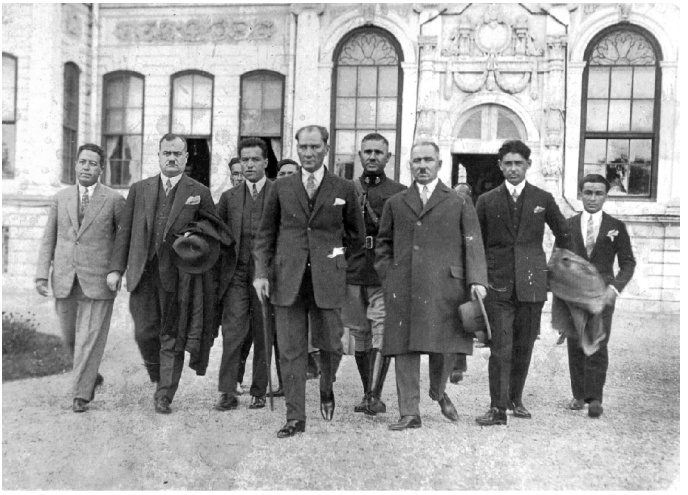

-ÖLÇÜLERİ

Boyu 1.74 idi. Hayatının son dönemlerine kadar 76 olan kilosu hastalığının ilerlemeye başlamasıyla 46 kg. kadar düşmüştü. 43 numara siyah rugan ayakkabı giyerdi.

-RUMELİ ŞİVESİ

Özenli ve temiz bir Türkçe konuşurdu. Ancak bazı kelimeleri Rumeli şivesiyle telaffuz ederdi.

-HAZİN BİR HİKÂYE

Hayatında bir dönem çok önemli yer tutan, Mustafa Kemal`in evlenmesinden sonra hayatına trajik bir şekilde son veren Fikriye Hanım`ın mezarının nerede olduğu bilinmiyor.

Fikriye Hanım

-CUMHURBAŞKANLIĞINDAN SIKILIYORDU

Hayatının çoğunu geçirdiği savaş cephelerinden sonra Cumhurbaşkanı olarak geçirdiği yıllar ona bir tecrit yaşantısı gibi geliyor, çok sevdiği halkından ve sade bir vatandaş yaşamından uzaklaştığını düşünüyordu.

-PAPA`NIN TEMSİLCİSİNE ELBİSE

Kıyafet Kanunu çerçevesinde tüm din adamlarının dini kıyafetleriyle sokağa çıkmaları yasaklanınca, Monsenyör Roncalli`ye kendi terzisi Kemal Milaslı eliyle bir koleksiyon hazırlattı.

-KENDİSİ TIRAŞ OLMAZDI

Sabah kahvaltılarıyla arası hiç hoş değildi. Yataktan kalkar kalkmaz odasındaki divanın üzerine bağdaş kurarak oturur, günün ilk kahvesini sigarasını içerdi. Bir özelliği de kendi kendine tıraş olmamasıydı.

-DÜZEN TAKINTISI VARDI

Evinde, çevresinde hatta konuk olduğu evlerde bile eğri duran eşyaları düzeltmeden rahat edemezdi.

-HOŞGÖRÜLÜ LİDER

Köylünün birinin gazete kağıdına sardığı tütünü içmeye çalışırken eli yanmış, "Alın bunu kendi içsin" diyerek Atatürk`e küfretmişti. Mahkemeye çıkarılacaktı. Atatürk olayı dinledikten sonra "Onu mahkemeye vereceğinize doğru dürüst sigara içmesini temin edin" dedi.

-SİGARA PAZARLIĞI

Hastalığının başlangıcında kendisini muayene eden Dr.Fissinger günde kaç paket sigara içtiğini sormuş, Atatürk "sekiz" demişti. Doktor bunu günde bir pakete indirmesi gerektiğini söyleyince gülümseyerek cevap vermişti: "Ben zaten bir paket içiyorum. Bundan sonra bunu sizin izninizle yapacağım".

-"BU NASIL HALKÇILIK?"

Bir sabah milletvekilleri ile trene binmişti. Kondüktörün milletvekillerinden bilet parası almamasına şaşırmış, nedenini sormuştu. Trenin milletvekillerine bedava olduğunu öğrenince epey sinirlenmiş, "Ne de güzel halkçılık ama" demişti.

-KURBANLARI BAĞIŞLARDI

Gittiği yurt gezilerinde kendisi için kurban edilen hayvanlara bakamaz, böyle durumlarda sırtını döner ya da kesilmelerini engellerdi.

-YABANCI DİLE MERAKI

Askeri lisede öğrenmeye başladığı Fransızca'yı sonraki yıllarda geliştirdi. Zengin bir kelime bilgisi vardı. Konuşurken araya Fransızca sözcükler de eklerdi.

-KAN GÖRMEYE DAYANAMAZDI

Cephelerde düşmanla göğüs göğüse savaşmış biri olarak en ilginç özelliği savaş meydanları dışında kan görünce fenalaşmasıydı.

-KULAKLARI DUYAN TEK KİŞİ

Fransız tarihçisi Herriot Ankara`ya geldiğinde Gazi`nin kulaklarının duyuyor olmasına şaşırmış, anılarında bunu esprili bir dille anlatmıştı: "T.C`de bir tane kulakları duyan kişi var, onu da Cumhurbaşkanı yapmışlar."

-EN BAŞARILI DERS.

Eğitim hayatı boyunca en başarılı dersi matematikti. Pozitif bilimlere ilgisi hayatı boyunca sürdü.

-YAĞCILARA GEÇİT YOK

Yağcılara çok kırardı. Bir akşam sofrasında kendisine gereksiz şekilde iltifat eden Abdülhak Hamit`e müdahale etti.

-SON YILBAŞI GECESİ

1937`yi 1938`e bağlayan son yılbaşı gecesini Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ile başbaşa geçirmişti. O gece dolabındaki bazı elbiseleri bakana hediye etmişti.

-KÖŞKTEKİ GÜVERCİNLİK

Kuşları çok severdi. Çankaya Köşkü`nde özel bir bakıcının ilgilendiği güvercinliği vardı

AŞAĞIDAKİ YAZIYI BİR ORTAOKUL ÖĞRENCİSİ OKULUNUN DUVAR GAZETESİNE YAZMIŞ

Bu ülkede yaşayan her insanın bağımsızlığını ve
demokrasisini borçlu olduğu insan: ATATÜRK...

Gençliğinde kot pantolon giyememiş.
Sevgilisinin elinden tutup hâsılat rekorları
kıran bir sinema filmine gidememiş.

Padişah ona Trablusgarp Cephesi'nde görev verdiğinde,
lüks uçak şirketinin, first class koltuğunda
viskisini yudumlayarak görev yerine gidememiş.

Halkına bağımsızlık fikrini anlatabilmek için
kortej eşliğinde Mercedes'lerle gezememiş Anadolu'yu...

Kurtuluş hareketini başlatmak için
19 Mayıs'ta Samsun'a ayak basan ayağında
spor ayakkabısı ya da kovboy çizmesi yokmuş...

Kazandığı her savaştan sonra savaş sahasına fırlayıp
moral veren mini etekli ponpon kızlar da yokmuş...

Tarih kitaplarına bakılırsa,Yunanlıları İzmir'den denize
döktükten sonra timsah yürüyüşü de yapmamışlar...

Ülkesinde yapacağı devrimleri, unutmamak için not alacağı
bir cep bilgisayarı olmadığı gibi,
kendisine suikast girişiminde bulunacakları da
cep telefonundan öğrenememiş!

Atatürk için üzülüyorum.
Dağ gibi adam, bir radyo programına faks çekemeden,
İsmet Paşa için Safiye Ayla'dan bir istek parçası
isteyemeden gitti.

Lozan Zaferi'nden sonra veya Cumhuriyet'in ilanından sonra
arabaya atlayıp sabahlara kadar korna çalıp,
elinde bayraklarla sokaklarda tur atamadı.
Evinin balkonuna çıkıp,
bir şarjör mermiyi havaya sıkamadı.

Atatürk'e acıyorum...
Sen kalk, dört kadınla evlenebileceğin bir dönemde
dünyaya gel, sonra değerini bilmeyip tek kadınla evlilik
sistemini getir.

Aaaah ah...
Çılgın diskolara gitmek, sabahlara kadar içip içip rock yapmak,
babasının mersedesini alıp şöyle bir
Emirgan turu çekmek dururken...
Bunları yapmadı Atatürk...

Keyif çatmadı...

Tüm hayatını ülkesinin kurtuluşuna ve
uygarlaşmasına harcadı...

İŞTE ONUN İÇİN BÜYÜK ADAMDI ATATÜRK
HER FIRSAT ELİNDE VARDI.
O İSE SADECE BU MİLLETİN BAĞIMSIZLIĞINI İSTEDİ.

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ, ATATÜRKÇÜLÜĞÜN ÖZÜDÜR

"Ben her şeyden önce bir Türk milliyetçisiyim. Böyle doğdum. Böyle öleceğim. Türk birliğinin, bir gün hakikat olacağına inancım vardır. Ben görmesem bile, gözlerimi dünyaya onun rüyaları içinde kapayacağım. Türk birliğine inanıyorum, onu görüyorum. Yarının tarihi, yeni fasıllarını Türk birliğiyle açacaktır. Dünya sükununu bu fasıllar içinde bulacaktır. Türk'ün varlığı bu köhne aleme yeni ufuklar açacak, güneş ne demek, ufuk ne demek, o zaman görülecek."

M.Kemal Atatürk

"Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla ümit etmediği bir müstesna mevcudiyetin yüksek tecellisine, yüksek sahne oldu. Bu sahne 7 bin senelik, en aşağı bir Türk beşiğidir. Beşik tabiatın rüzgârlarıyla sallandı. Beşiğin içindeki çocuk tabiatın yağmurlarıyla yıkandı."

M. Kemal Atatürk

"O çocuk tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela, korkar gibi oldu; sonra onlara alıştı; onları tabiatın babası tanıdı, onların oğlu oldu. Bir gün o tabiat çocuğu tabiat oldu; şimşek, yıldırım, güneş oldu; Türk oldu. Türk budur. Yıldırımdır. Kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir."

M. Kemal Atatürk

"Tanrı nasip eder, ömrüm vefa ederse; Musul, Kerkük ve Adaları geri alacağım. Selanik de dâhil Batı Trakya'yı Türkiye hudutları içine katacağım"

M. Kemal Atatürk

"İstanbul'da çıkan bir gazeteyi Kaşgar'da ki Türk de anlayacaktır."

M. Kemal Atatürk

"Türkiye Türklerindir."

M. Kemal Atatürk

"Kanını taşıyandan başkasına inanma!"

M. Kemal Atatürk

"Dünya yüzünde, Türk'ten daha büyük,ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlık tarihinde görülmemiştir."

M. Kemal Atatürk

"Bir gün, ressamlar Türk'ün simasını kaybederlerse, yıldırımı alsınlar, yapıversinler."

M. Kemal Atatürk

"Milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avı olacaklardır."

M. Kemal Atatürk

"Türk'lerin yaşadıkları her yer misak-ı milli hudutları içindedir."

M. Kemal Atatürk

"Hayattaki yegane üstünlüğüm, Türk doğmaktır! Muhterem milletime şunu tavsiye ederim ki; sinesinde yetiştirerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki cevher-i asli'yi çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an feragat etmesin."

M. Kemal Atatürk

"Biz doğrudan doğruya millet severiz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa, o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur."

M. Kemal Atatürk

"Beni olağanüstü bir kişi olarak yorumlamayınız. Doğuşumdaki tek olağanüstülük Türk olarak dünyaya gelmemdir."

M. Kemal Atatürk

"Türk budur: Yıldırımdır, kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir."

M. Kemal Atatürk

"Eğer bende bazı fevkaladelikler görüyor, buluyorsanız bunları sadece ve yalnız Türk olmama, Türklüğüme bağlayınız."

M. Kemal Atatürk

"Ülkeniz sizindir, Türklerindir. Bu ülke, tarihte Türk'tü bugün de Türk tür ve sonsuza dek Türk olarak yaşayacaktır."

M. Kemal Atatürk

"Türk aydınlarının kendi kendisini bilmemesinden ve başka milletlerde şu veya bu sebeple üstünlük olduğunu sanarak, kendini onlardan aşağı görmesinden doğmaktadır. Bu yanlış görüşe son vermek için Türklüğümüzü bütün asaleti ve tarihi ile tanımak ve tanıtmak şarttır."

M. Kemal Atatürk

"Türkiye bir maymun değildir ve hiç bir milleti de taklit etmeyecektir. Türkiye ne Amerikanlaşacak, ne de Batılılaşacaktır; o sadece özleşecektir."

M. Kemal Atatürk

"Taş kırılır, Tunç erir, ama Türklük ebedidir."

M. Kemal Atatürk

"Yüksek Türk! Senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur."

M. Kemal Atatürk

"Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel, her şeyden evvel Türkiye'nin istikbaline, kendi benliğine, millî ananelerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.”

M. Kemal Atatürk

"Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."

M. Kemal Atatürk

"Milliyetin çok belirgin niteliklerinden biri de dildir. Türk milletindenim diyen insan, her şeyden önce ve kesinlikle Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, toplumuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz."

M. Kemal Atatürk

"Büyük devletler kuran ecdadımız, büyük ve şümullü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur."

M. Kemal Atatürk

"Millet sevgisi kadar büyük sevgi yoktur. Kurtuluş Savaşı'nda benim de milletime ettiğim birtakım hizmetler olmuştur zannederim. Fakat bunlardan, hiçbirini kendime maletmedim. Yapılanın hepsi milletin eseridir dedim. Aranacak olursa doğrusu da budur. Mazide sayısız medeniyet kurmuş bir ırkın ve milletin çocukları olduğumuzu ispat etmek için, yapmamız lazım gelen şeylerin hepsini yaptığımızı ileri süremeyiz. Bugüne ve yarına bırakılmış daha birçok büyük işlerimiz vardır. İlmi araştırmalar da bunlar arasındadır. Benim arkadaşlarıma tavsiyem şudur: Şahsınız için değil fakat mensup olduğumuz millet için elbirliği ile çalışalım. Çalışmaların en büyüğü budur."

M. Kemal Atatürk

"Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni özelliği ve büyük medeni kabiliyeti bundan sonraki gelişmesi ile geleceğin yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır."

M. Kemal Atatürk

"Yeni Türk yazısı, Türk'ün yaradılıştan gelen zeka ve kabiliyetini geliştirebileceğinden yeni yazımızı tarlalarında çalışan çiftçilerimize, sürüleri başında dağlarda dolaşan çobanlarımıza kadar en az bir zamanda yaymaya çalışmak hepimizin vicdan ve milli haysiyet borcudur."

M. Kemal Atatürk

"Milletleri yükselten bu hususa bir amil daha ilave edelim; Milletlerin kalbinde intikam hissi olmalı. Bu alelade bir intikam değil, hayatına, istikbaline, refahına düşman olanların zararlarını dermeyi hedef tutan bir intikamdır."

M. Kemal Atatürk

"Bütün dünya bilmeli ki; karşımızda böyle bir düşman oldukça onu affetmek elimizden gelmez ve gelmeyecektir. Düşmana merhamet, acz ve zaaftır; bu insaniyet göstermek değil, insanlık özelliğinin yokoluşunu ilan etmektir."

M. Kemal Atatürk

"Yurttaşlarım! Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir."

M. Kemal Atatürk

"Türk Milletinin karakteri yüksektir, Türk Milleti çalışkandır, Türk Milleti zekidir."

M. Kemal Atatürk

"Şu anda, büyük Türk Milletinin bir ferdi olarak, bu kutlu güne kavuşmanın, en derin sevinci ve heyacanı içindeyim."

M. Kemal Atatürk

"Türk, Türk olduğu için asildir. Çoğumuz, büyük babamızın babasını hatırlamayız. Bütün soy gururumuzu, Türk olmanın içinde buluruz."

M. Kemal Atatürk

"Türklük, benim en derin güven kaynağım, en engin övünç dayanağımdır."

M. Kemal Atatürk

"Mensup olduğum Türk milletinin şan ve şerefi varsa, benim de bir ferdi olmak sıfatıyla şanım ve şerefim vardır."

M. Kemal Atatürk

Kaynakça:

- Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar – Anıtkabir Derneği Yayınları
- Atatürk'ün Soy Kütüğü Üzerine Bir Çalışma, Burhan Göksel Kültür Bakanlığı Yayınları
- Atatürk soyu, Ailesi ve Öğrenim hayatı, Yrd. Doç. Dr.Ali Güler, Kara Harp Okulu Basımevi
- Askeri Öğrenci Mustafa Kemal'in Notları (Arşiv Belgelerinin Işığında), Yrd. Doç. Dr. Ali Güler, Atatürk Araştırma Merkezi
- Belgelerle Mustafa Kemal Atatürk, Başbakanlık Devlet Arşivleri Yayınları
- Çorum Belediyesi Kent Arşivi Fotoğraf ve Belge Arşivi
- Çorum İl Garnizon Komutanlığı Fotoğraf Arşivi